

være nogenstomhelst fornuftig Grund til ogsaa da at paalægge Godseieren, forat han kan frigjøre Godset, at skulle indbetale en saa betydelig Bøde i Statskassen som $\frac{1}{4}$ af Værdien af den enkelte Gaard.

Jeg for mit Vedkommende agter at følge Udvalgets Fleertal ved at stemme mod § 21 i dens Heelhed, og jeg maa tilstaae, at mine Betænkkeligheder ved at stemme for § 21 ingenlunde fjernes ved de Vædringsforslag til samme, som det ærede Medlem, der sidder her ligeoverfor (Scholer), har stillet.

Brock: Den ærede Taler, som nu satte sig, har saa noie knyttet sine Bemærkninger til mit Foredrag, at det maaskee turde være mig tilladt strax at gjøre et Par Erindringer som Svar paa hans Udtalelse. Det ærede Medlem meente for det Første, at jeg ikke havde Lov til at sige, at Grundlovens Bud ikke vilde blive fyldestgjort, fordi dette for Halvdelen Vedkommende allerede var blevet fyldestgjort ved Loven af 21de Juni 1854. Dette er en fuldstændig Vildfarelse, thi Loven af 21de Juni 1854 forudsætter netop, at Majoritet vedbliver at eksistere; dens Regler sigte alene til dette Forhold og søge at firkke Fæstebonden under Majoritetsaaendets Bestaaen, naar de enkelte Gaarde skulle sælges. Loven af 21de Juni 1854 bliver altsaa ikke nogen Fyldestgjørelse af Grundloven for Bondjordens Vedkommende, thi den forbyder snarere at sælge en bloc, og det er netop det, der er Spørgsmaal om, naar Grundlovens Bud skal fyldestgøres, at man skal kunne sælge Fæstegodset en bloc. Derved kommer man ikke til at gaae Fæsteren for nær, thi man sælger nemlig Jorden med Fæsteren og Fæsteforpligtelsen; og selve Loven af 21de Juni 1854 henviser til, at dette kan skee ad Bevillingens Vej, saa at det, vi idag skulle stræbe at ordne, egentlig ikke er Andet end at afløse Bevilling ved Lov. Den ærede Taler overgaae derhos ganske, at selv om man kunde sige, at Loven af 21de Juni 1854 noget havde løsnet Baaendet med Hensyn til Bondjorden, saa har den i alt Fald kun gjort det ad den ene Vej af de to, som Lovforslaget her paatænker. Der skal jo nemlig efter Loven af 1854 altid vedligeholdes

en Fideicommisscapital, idet Godseteren vel kan tillægge sig 10 à 12 pCt. af Kjøbesummen, saavidt jeg husker ret, hvorimod det ikke tillades ham at tilegne sig den hele Capital, selv om alle Successorer og alle Vinteres Hoveder ere enige med ham derom. Dette kan kun skee, dersom man gaaer ind paa dette Lovforslag, og dette hører dog ogsaa med til en Fyldestgjørelse af Grundlovens Bestemmelse. — Den ærede Taler meente for det Andet, at jeg havde overseet, at Loven ogsaa uden denne § 21 kunde faae en meget praktisk Side. Det ærede Medlem gav mig nemlig Ret i, at en Godseier, som vilde benytte Loven, ikke vilde ønske at beholde Bondergodset med dets kostbare Administration; men, sagde han, netop derfor vil han stræbe at sælge. Jeg svarer dertil, at Loven af 1854 tillader ham at sælge enkeltvis til Fæsterne, men han kan ikke sælge en bloc, ikke strax skabe en samlet Fideicommisscapital for hele Bondergodset, og han kan endnu mindre sælge det saaledes, som Lovens første Afdeling vil berettigge ham til at sælge, saaledes at hele Kjøbesummen bliver hans Eiendom. Det har den ærede Taler overseet. — Og naar han for det Tredie meente, at det vel maatte indrømmes, at den Art af Bondemajorater, som jeg har omtalt, kunde komme til Eksistens derved, at alle Hovedgaardene folgtes, men at man da ogsaa maatte tænke paa den anden Side af Sagen, nemlig at Fideicommissbesidderen beholdt hele Godset, idet han folgte Hovedgaardene til sig selv, saa siger jeg, at dette ganske vist kan tænkes at vilde skee; men det praktisk vigtigste Tilfælde, hvor Loven vil komme til at virke, er dog netop det, at Fideicommissbesidderen sælger til en Anden, og saaledes bringer en ny Eier, en ny Familie ind i Forholdet, og i saa Fald vil den ærede Taler vistnok give mig Ret i, at Loven af 1854 ikke vil værne Bonderne. Thi da vil den tidligere Eier, der stilles fra sine Fædres Gaard, men tvinges til at bevare Bondemajoritet, ikke let hert kunne see Andet end et Pengeactiv.

R. W. Hansen: Efter de Udtalelser, som ere fremkomne, skal jeg tillade mig at